

A jövő asszonya.

Irta Domokos Lászlóné.

Már bontakozik imbolygó, szaggatott körvonalaiból és közeledik. Még kiforratlan, bágyadt és bizonytalan és egy század forrongó hullámai fognak összezsugorodni és szétválni föltötte, míg fölemeli fejét és kiegyenesedik. De mi várjuk és hiszünk benne.

Vannak, akik kételkedő szemmel néznek elébe. Ezek bizonyára nem a nagy, ismeretlen utak vándorai. Nem a finom hangok hallgatói és a bizonytalan nűánszok megérzői. Kemény és merev, csont- és izom-emberek, kik a hetedik szoba csodarejtelmébe soha betekinteni nem fognak. Szegények... Akik mosolyognak és nevetnek, esznek és esőkolnak és — nem élnek...

Lesznek, akik törékeny alakját, amint amorf vonalaiból kibontakozik, alakul, — utjában föltartóztatják. Ezek azok, kik soha sem látják meg az új hajnalok várakozással teljes ígéreteit. Ellenállanak majd a tudatlanság kényelmes, gunyakajba mártott fegyvereivel. De a sötétségre mindig eljő a felvirradás és a nagy fejlődés-hullámok reggele ép úgy eljő, mint az apró átalakulások szürkülete. És bátran és nyugodtan, ismeretlen szépségeket látó szemek nézésében: csak jó, csak jó a jövő asszonya és mi várjuk őt.

... Speaking the wisdom once they could not think, looking emotions once they feared to feel, — Shelley így testesítette meg képét a lelkében. Igen: a jövő asszonya tisztánlátással lesz tele és bátor érzésekkel, melyektől a mai még fél. Kulturlény lesz és egyben az őstermesztet gyermeke: a legteljesebb egyszerűség és igaz asszonyiság. A belső harmónia nyugodt vonásaira ül; a megértés és a sokszerűség színes, ki nem kutatható mélységei új szépségeket adnak neki. És ő tudni fogja, hogy a lelki szépség és a belső varázs hatása a legmélyebb. Lénye gazdagságából örök megújulást merít. Pusztta megjelenése szétsugározza a belső mélységet és a szegény-lelkűek és üresszívűek nem mernek hozzá közeledni. Megnemesedett lényé ismerni fogja a természet és fejlődés nagy törvényeit. Egészen és igazán fog tudni szeretni azzal a nagy lángolással, ahogyan ma a pénzért és pozícióért eladott, bűnbeesett asszonyok nem tudnak. Egészen és igazán oda fogja magát adni annak, akit kíván és csak akkor lesz anya, ha szeret.

A jövő asszonyát nem lehet megvenni. Csak büszké, diadalmas szerelmi hódítással meghódítani. Fölveszi a harcot az élettel és a kiesi emberekkel azért, akié lenni akar. Minden lelki, testi ragyogása azé az eggyé lesz, akit választott és minden hajnalon új sugárzással hódítja, vonzza magához azt az egyet, hogy lekösse.

Mély, komoly szellemi életet fog élni, mert ez adja a nőnek — a most sokat, bántó diszharmóniával és lármás ürességgel beszélő nőnek — a gondolatokat sugárzó, örökszép arcot, a beszélő hallgatást és a finom hullámu, színes, kevés beszédet. Itéletében enyhe és megértő lesz, mert ismertek lesznek előtte a lélek bonyodalmas, finom rendülései. A nagy érzéseket, amelyeket ma képmutató gyávasággal elnyomnak és letagadnak, nyugodt biztonsággal fogja a szívében fejleszteni. Nem lesz kicsinyes, mint a ma asszonya, apró rögcskéken fennakadó, mert látni fogja a nagy perspektivákat és egyedül saját lényének törvényeiben fogja cselekvéseinek igazgatóját és korlátozóját elismerni. Kívánni és alkotni fogja magában és maga körül a szépet és meg fogja találni biztos ösztönrel az énjéhez méltó létezés merész életkísérletek útján. Azon az uton, melytől a szánandó, élni nem merő, szegényvérű mai asszony úgy fél! Lelke föl fogja szívní az életjelenésekből mindazt a finomságot, misztikus vibrálást, parfume exotique-ot, melyet ma betegeknek nevezett költők éreznek és amelyet az analízis és logika merev páncél harcászai üres meg nem értéssel kísérnek. Övé lesz az intuíció finom hullámmása, a láthatatlan erők felismerése, a talányok és sej-

tések világa, amely nélkül olyan józanul hiedeg és olyan nagyon megértett lenne a nagy Élet. S a legfinomabb belső átélések átélője lesz...

Igy új értéket ad majd a művészetnek, irodalomnak, tudománynak és társadalmi életnek.

A jövő asszonya csak jó, már jó és előre-küldött szépsége sugárzását már megtaláljuk itt és ott: értékes, mély asszonyi lelkekben. A mai asszony — nagy átlagban — ma is: a megvásárolt, eltartott élvezeti cikk, vagy gyermeket szülő, kevés intellektussal és még kevesebb morális meggyőződéssel megalkotott gép, ki nehezen tudja meglátni és megkeresni az asszonyideált. Addig a férfi vágya szerint alakul, hogy neki tessenek, az pedig, ha gyöngé, beteg szellemével élő, ilyennek kívánja a nőt.

Mindezeket pedig azoknak mondtam, akikben „megvan a bátorság ahhoz, hogy új gondolatokat gondoljanak“.

Szegediek idegenben.

Irta Szmolény Nándor.

Az alföldi embereknek, különösen a szegedieknek nincs és sohasem is volt protektoruk. Ha szülővárosukból elszármaztak, akkor még nehezebben ment boldogulásuk. S hogy ennek dacára az innen idegenbe költözött szegediek mindenha felküzdötték magukat, még pedig igen sokszor tekintélyes állásba, ezt egyedül a szegedi fajmagyarság őseréjének kell tulajdonítanunk, mely — mint példák igazolják, — még az átmenetileg Szegeden tartózkodó s innen tovább vándorló polgárokra is átragadt.

Ismeretes, hogy a középkorban a külföldi egyetemeket sűrűn látogatták a szegedi ifjak, akik a török hódítás miatt itthon nem boldogulhattak, az ország védettebb részeiben kerestek teret külföldön szerzett ismereteik értékesítésére. A külföldi egyetemek közül a krakkói, bécsi, pádovai, bolognai, wittenbergai, bázeli, sőt távolabb a párisi és genfi egyetemeken is sűrűn találkoztunk szegedi ifjakkal, akik „zegeđno“ vagy „de Zeged“ mellékneveikről könnyen felismerhetők. Tanulmányaik bevégezése után szülővárosukba már nem igen tértek vissza az itteni bomlott viszonyok, különösen a hódoltság és vallási üldözések miatt, hanem valamelyik főur vagy felekezet szolgálatába lépve, hoztak dicsőséget szülővárosukra. A hitvitázó irodalmat úgy katolikus, mint protestáns részen nagyszámmal szegediek üzik ez időben, de még a világi irodalomban is sokan jeleskednek; mások a műiparban, különösen az ötvösség terén tűnnek ki; a felvidékre, főleg Kassára költözött szegediek pedig nemcsak kezükbe kapartították a felvidék kereskedelmét Lengyel és Oroszországgal, de még az országgyűlési tárgyalások menetét is irányították. A dunántúlra elszármazott szegediek még ma is tekintélyt képviselnek s Kisfaludv Sándor felesége is egy Szegedről elszármazott család sarjánya: mezőszegedi Szegedi Róza volt.

Ez az elszármazás, elvándorlás majdnem szakadatlanul tartott egészen a XVIII. század derekáig, helyesebben a Rákóczi-féle fölkelés befejezéséig. Ekkor, mintha nyugvóhelyzet állana be az elvándorlások mérvében, vagy talán inkább a kimerültség egy nem fektette meg városunkat. Elvándorlás helyett inkább bevándorlás tünetei észlelhetők, még pedig délfelől, Horvát-Szlavonországból s a Balkán félsziget egyes országaiból, hol ez időtájt rendezetlen állapotok uralkodnak, de nyugat felől is: Cseh-, Morvaországból, Ausztriából s Bajorországból. Az ez időbeli iparos és kereskedő családok sarjánya még ma is élnek és vezető szerepet játszanak Szeged közéletében.

A mai elvándorlások már csak szórvány-szerűek, de azért sokkal nagyobb mérvűek,

mint első pillanatra gondolnók. Persze most már nemcsak nem ütközik közlekedési akadályokba a néphullámmás, de sőt a viszonyok ezt tetemesen elősegítik. A megélhetés nehézségei az előlépés, boldogulás, vagyonosodás csábító lehetőségei is sok földünket visznek el tőlünk nemcsak Magyarország távolabbi vidékeire, de a Balkán félsziget államainak nagyobb városaiba: Konstantinápolyba, Bukarestbe, Belgrádba, Szofiába, — majd távolabb Észak-Afrikába, nyugatfelé a nagy ipari és kereskedelmi központokba, de sőt a tengerentúlra is.

Budapesten pl. egész szegedi kolónia van s csak nemrégiben gyűjtötte össze földieinket Nagy Sándor bátyánk, a szegedi újságírás nesztora, hogy megalakítsa a „Szegediek Köré“-t.

Megpróbálom, bár hevenyészve, összegyűjteni azon földieink névsorát, akik szülőföldjükről elvándorolva nemcsak jó pozíciót, de sok helyütt vezetőszerpet biztosítottak maguknak, vagy akik az írók nagy művészi világában is számot tesznek. Egy bizonyos, hogy t. i. az elvándorolt szegediek főleg azon állásokban boldogulnak, ahova nem protekció juttatja az embereket, hanem ahol tanulás, munka, szorgalom, megbízhatóság szükséges. Egyszóval, ahol ész és jellem kell. Szégyent pedig — s ez lényeges dolog, — alig hozott Szegedről elszármazott ember szülőföldjére.

Technikusaink, akik Szegedről kerültek el az ország minden részébe, nagyon tekintélyes számmal vannak: Mihályffy József, műszaki tanácsos vezető embere a fővárosi mérnökségnek, főleg is burkolás és csatornázás terén európai tekintély; — Káló Gyula a körös-tisza-marosközi ármentesítő társulat kiváló igazgató-főmérnöke; — Keleti Izsó a soproni állami építészeti hivatal nagytekintélyű főmérnöke; — Alacs Zoltán műszaki tanácsos, Erdély egyik kiváló szakembere. — Az elsőrendű munkaerők: Aigner Károly és Kunfaluy Nándor építésszek (Bpest), Várady Géza mérnök, Pártos Samu műszaki tanácsos, Lánzos Milos főmérnök, Arleth Ferenc mérnök, Witkovszky Ferenc mérnök, stb. — mindannyian szegediek. A kereskedelemügyi minisztérium osztálytanácsosa, dr Papp Dezső, külön sort érdemel, mert a munkásbiztosítási intézmény európai híri ismerője, Kopasz József pedig a budapesti táviróhivatal főnöke.

Az egyháziak között is sok kiváló fia van Szegednek, persze egy se lesz megyés püspök, hisz nincs előkelő protektorjuk: Németh József c. püspök (Temesvár) a csanádgyházmegye egyik disze; dr Kiss János tudományegyetemi tanár (Bpest) a legalkalmasabb képzettségű papok egyike; Dankó János kanonok Egerben; Papp János kormánytanácsosa a kegyesrendiek budapesti rendfőnökének. Ezenkívül számos plébános és esperes került ki Szegedről.

Az íróknak oly tekintélyes gárdáját szolgáltatja Szeged, hogy e réven teljes joggal tart igényt minden más város fölött az elsőségre, ami azután a magyar koponya kulturhivatottságának is legfényesebb bizonyítéka. Budapestén telepedtek le: Gelléri Mór szakíró, dr Molnár Jenő a Borsszem Jankó szerkesztője, Liptai Imre, kinek „Rossz pénz nem vész el“ c. színművét a napokban nagy sikerrel adták a Magyar színházban, Liptay Károly, Szabó László, dr Soltész Adolf, Nagy Sándor hírlapírók, Bakonyi Károly és dr Huszka Jenő szépirok, előbbi a földmívelésügyi, utóbbi kultuszminiszteri titkár; — Szávay Gyula, az országos híri poéta, a debreceni kamara titkára, Kálmán Lajos néprajzíró, — Szekrényi Lajos egyházi író, Szűcs Géza szolnoki lapszerkesztő stb. Még Newyorkba is jutott szegedi író: dr Löw Vilmos, a nagyhirű Löw Lipót, néhai szegedi főrabbi fia,